

**გულადი
მეგრული**

კლასი VI

ტექსტის ტიპი – მხატვრული (თხრობითი)

ეს მასალა შეიქმნა ამერიკელი ხალხის კეთილი ნებითა და აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს მხარდაჭერით, USAID საბაზისო განათლების პროგრამის ფარგლებში, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსთან თანამშრომლობით. მასალა მომზადებულია USAID საქართველოს დაწყებითი განათლების პროექტის (G-PriEd) ფარგლებში შექმნილი რესურსების საფუძველზე.

გულადი მეგრძოლი

ლიზა თრომბაუერის
მოთხრობის მიხედვით

ერთ მშვენიერ საღამოს, ვახშმობისას, მშობლებმა სანდროს გამოუცხადეს, ერთი წლით ზემო რაჭაში გადავდივართ საცხოვრებლად. სოფელ სევაში, მდინარე რიონის მახლობლად, ბაბუას მიერ ხუთი წლის წინ გაშენებულია ვენახმა იხარა. ბაბუამ ვენახის პირას პატარა სასტუმროც გახსნა და ოჯახიც იძულებული იყო, დახმარებოდა ამ მოუსვენარ ხანში შესულ კაცს.

სანდრო შეცბა. თბილისში ყველაფერი უყვარდა, რაჭაში კი რა მოელოდა, არავინ იცოდა.

სოფელში სამზარეულოს ფანჯრიდან რაჭის თოვლიან მთებს და ტყით დაფარულ ფერდობებს გასცქეროდა.

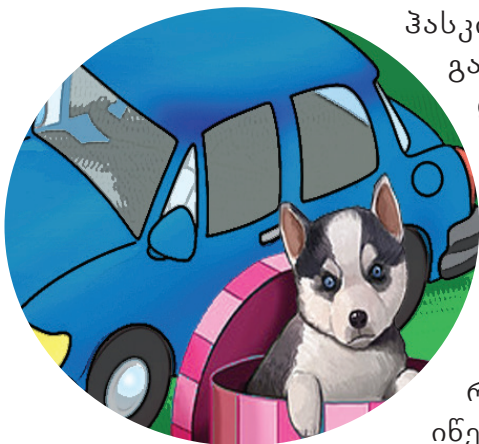
მამის ერთი ახირება გუნებას კიდევ უფრო უმძიმებდა. მას ძაღლის ყოლა უნდოდა. სანდროს კი ძალიან ეშინოდა ძაღლების.

პატარა იყო, როცა ის ამბავი მოხდა. მისი ოჯახი ლისის ტბაზე ავიდა პიკნიკზე. სანდრო ნაპირზე იჯდა და მწვადს შეექცეოდა. უცებ, შორიახლოს გერმანული ნაგაზი გამოჩნდა. ნერწყვმორეული მწვადს შესცქეროდა. სანდრომაც ხორცის პატარა ნაჭერი გადაუგდო. მეორე ნაჭრის გადაგდება ვერც მოასწრო, ძალღი ელვის სისწრაფით მკლავში ეცა და ბასრი კბილები ჩაასო. მწარედ დაამახსოვრდა საავადმყოფო, ნაკერები და ტეტანუსის შრატი, შემდეგ კი – დიდი ნაიარევი მკლავზე.

ამ ამბის მერე ძაღლებისგან თავი შორს ეჭირა. ახლა კი მამა სახლში დიდი ძაღლის მოყვანას აპირებდა. ფიქრობდა, რომ ასე შვილს ძაღლების მიმართ შიშის დაძლევაში დაეხმარებოდა.

ერთხელაც მამამ ეზოში სწრაფად შემოაყენა მანქანა, გადმოვიდა და ღიმილით გამოაღო უკანა კარი. მანქანიდან ციმბირული

ჰასკი გადმოხტა და მამის გარშემო დაიწყო სირბილი. სანდრო ამრეზით უცქერდა ძაღლის ყინულის თევზებს.

გადიოდა დღეები. ჰასკი გაჭიმული დადგებოდა ხოლმე სანდროს დანახვაზე, მისკენ იწევდა და სულ ცდილობდა, უკან ადევნებოდა.

– საერთოდ, ციმბირული ჰასკი ჭკვიანი და კეთილი ძაღლია, – უთხრა მამამ სანდროს, როცა ძაღლი პირველად შემოიყვანა სახლში. მაგრამ სანდრო ძაღლს ვერც მაშინ მიეკარა და ვერც შემდეგ, რამდენიმე კვირის განმავლობაში. – რას დაარქმევ?

სანდროს სახელი მოფიქრებული არ ჰქონდა.

– მოდი, კარგად გაიცანი და სახელი შემდეგ შეურჩიე. ჯერ დაამტკიცოს, რომ შენთან მეგობრობა შეუძლია და მერე სახელსაც ადვილად მოიფიქრებ, – უთხრა მამამ.

მეორე დღეს, დილაადრიან, სანდრო და მამა მანქანით მდინარისკენ გაემგზავრნენ. ღია ფანჯრებში ზაფხულის თბილი სიო შემოდოდა. ძაღლი უკანა სავარძელზე იჯდა, თავი ფანჯარაში გაეყო და ენა გადმოეგდო.

– დარწმუნებული ვარ, გაგვიმართლებს და რამდენიმე დიდ კალმასს დავიჭერთ, – თქვა მამამ.

სანდრომ მხრები აიჩეჩა, თუმცა არაფერი უთქვამს. სათევზაოდ წასვლა სულაც არ ეპიტნაებოდა. მას მეგობრები ენატრებოდა და გულის სიღრმეში თბილისში დაბ-

რუნებაზე ოცნებობდა. დღეს მისი მეგობრები ალბათ სტადიონზე წავიდოდნენ ფეხბურთის სათამაშოდ. კარვები და დიდი ძაღლები ნამდვილად არ ადარდებდა.

იმ საღამოს, ვახშმის შემდეგ, როდესაც სანდრო და მამამისი კარავში ლოგინს შლიდნენ, ძაღლი მისალმების ნიშნად მიეტმასნა. სანდრო უკან გადახტა და შეაჟრჟოლა.

– ძაღლი არაფერს გიზამს, – კიდეც ერთხელ უთხრა მამამ, როცა სანდრო მანქანისკენ დაიძრა. – გინდა გიჩვენო, როგორ უნდა მიხვიდე ძაღლთან? ძაღლმა ხელზე უნდა დაგყნოსოს, რომ შენი სუნი აიღოს.

მამა ნელი ნაბიჯით მიუახლოვდა ძაღლს, ხელი წინ ჰქონდა გაწვდილი, თან მშვიდი ხმით ეუბნებოდა მოსაფერებელ სიტყვებს. ძაღლმა მისი ხელისკენ გადმოდგა ნაბიჯი, დაყნოსა და კუდის ქიცინი დაიწყო. მამამ ძაღლს მიუალერსა, ნელა უსვამდა ხელს კისერსა და ყელზე, თან ისევ ტკბილად ესაუბრებოდა. ძაღლის მეგობრული რეაქციიდან ჩანდა, რომ ალერსი ძალიან მოსწონდა.

– თუ სწორად მოექცევი, ძაღლი არ შემოგიტევს, სანდრო, – თქვა მამამ, თან ძაღლის მოფერებას განაგრძობდა.

– დარწმუნებული ხარ? – ჰკითხა სანდრომ დაეჭვებით და ძაღლს ყურადღებით დააკვირდა.

– ხედავ? გილიმის და კუდს გიქიცინებს, – უპასუხა მამამ. – მგონია, შენთან მეგობრობა სურს.

სანდრომ უკან დაიხია, ძაღლი რომ უკეთ დაეთვალიერებინა. ძაღლს პირი დაეღო, ბასრი კბილები და მოვარდისფრო ენა უჩანდა. თავი გვერდზე გადაეგდო, თითქოს ელოდებოდა, სანდრო რაიმეს გადაუგდებდა. მართალია, სანდროს ძაღლი კეთილგანწყობილი მოეჩვენა, მაგრამ მაინც ვერ დარწმუნდა, რომ მის გვერდით ოდესმე მშვიდად ყოფნას შეძლებდა.

მეორე დღეს, სისხამ დილით, სანდრომ და მამამისმა საჭირო ნივთები აიღეს და მდინარისკენ გასწიეს. სათევზაოდ საუკეთესო ადგილს ეძებდნენ. სანდროს უკვე მოსწონდა ეს გასეირნება. ძალლი მის წინ მირბოდა, გზადგზა ჩერდებოდა და ჰაერს ყნოსავდა ან თათით მიწიდან რაღაცას ჩიჩქნიდა. ძალლის ცნობისმოყვარეობამ სანდროს გაამხიარულა. ღიმილით უცქეროდა, როგორ ცდილობდა ძალლი ნაპოვნი საგნების შემოწმებას.

– თევზაობის დაწყებამდე კარავს სწორ ადგილას გავშლით, – თქვა მამამ. – მოიტანე სამგზავრო ტომრები.

ძალლი სწორედ სამგზავრო ტომრების გვერდით იჯდა და სანდროს თითოეულ ნაბიჯს აკვირდებოდა. ბიჭმა არ იცოდა, რა უნდოდა ძალლს. ისე, რომ სანდროსთვის თვალი არ მოუშორებია, ძალლმა კბილებში მოიგდო ერთი ტომრის თოკი, შემდეგ ძირს დაუშვა, თითქოს პატრონს სთავაზობდა. სანდრომ ტომარას ფეხი გაჰკრა და

გვერდზე გადაადგო, ძალს კი ეგონა, რომ ეთამაშებოდა. ცხვირით ტომრის ბურთაობა დაიწყო, თან სანდროს უყურებდა თამაშის სურვილით ანთებული თვალებით.

– მე მგონი თამაში უნდა, – უთხრა მამამ და მეორე ტომარა სანდროს გადაუგდო. სულ მალე ორივენი ერთად იცინოდნენ, რადგან ძალლი მხიარულად დახტოდა და სამგზავრო ტომრებს დასაჭერად დასდევდა. დაბინავების შემდეგ საუკეთესო სათევზაო ადგილის შესარჩევად ფიჭვის სქელი კორომის გავლით ჩრდილოეთისკენ გასწიეს. გამჭვირვალე, სუფთა ჰაერში ფიჭვის სუნი ტრიალებდა. სანდროს ცალ ხელში ანკესი ეჭირა, მეორეში – ბადე. ცდილობდა ბუნების სილამაზე სრულად შეეგრძნო.

ძალლი მას გვერდით მისდევდა, თითქოს იცოდა, რომ სანდროს იგი არც მოსწონდა და არც ენდობოდა. დროდადრო შეხედავდა, თითქოს უმტკიცებდა, რომ ყველაფერი კარგად იყო. როდესაც სანდროს შემთხვევით ანკესის ჯოხი დაუვარდა, ძალლმა თათი დაადო და მანამ ეჭირა, ვიდრე სანდრომ არ აიღო. სანდრო ფიქრობდა, რომ ძალლი მართლაც საყვარელი არსება იყო – იჯდა მინაზე, თავი გვერდზე გადაეგდო, თათი კი ჯოხზე ედო. ანკესის ასაღებად რომ დაიხარა, სანდრო მიხვდა, რომ მისი ისე აღარ ეშინოდა. აშკარად მოსწონდა ეს ძალლი.

როგორც კი რიონს მიუახლოვდნენ, ძალლი მაშინვე წყალში ჩახტა და თათებით თევზების დაჭერას ცდილობდა. ნაპირზე რომ გამოვიდა, განუწული ძალლის დანახვაზე სანდროს და მამას სიცილი აუტყდათ. ძალლმა ტანი ენერგიულად გაიბერტყა და მამა-შვილს

წყლის წვეთები მიაფრქვია. სანდროს უნდოდა მიაღერებოდა, მაგრამ კვლავ შიშმა აიტანა.

თევზაობა ახალი დაწყებული ჰქონდათ, როდესაც მდინარის მეორე მხარეს, პატარა მდელოზე, ყავისფერი დათვების პატარა ჯგუფი სათევზაოდ გამობაჯბაჯდა. ისე გაერთნენ თევზაობით, რომ გარშემო ყურადღე-

ბას არაფერს აქცევდნენ. მაგრამ

ძალლი მათ ეჭვით უყურებდა და თითქოს მზად იყო თავდასხმისთვის, თუკი ისინი მდინარეზე გადმოსვლას გადანწყევტდნენ. ცოტა ხნის შემდეგ დათვები კვლავ ტყისკენ გაბრუნდნენ.

– რა საოცარი დათვები იყვნენ, არა? – იკითხა მამამ, როდესაც იმ საღამოს კოცონთან ისვენებდნენ.

ძალლი სანდროს გვერდით იწვა, მაგრამ მას არ ეხებოდა. სანდრო მამას დაეთანხმა, ყავისფერი დათვების ოჯახის ნახვა მართლაც საოცრება იყო. მას უკვირდა, რომ დათვებმა ვერ შენიშნეს მდინარის მეორე მხარეს მოთევზავე ადამიანები.

– თევზებიც რა გასაოცარი იყო! – წამოიძახა სანდრომ და თევზიდან შემწვარი კალმახის ბოლო ნაჭერი აიღო. – ძალიან გამიკვირდა, რამდენი თევზი დავიჭირეთ!

– ესეც ხომ ცდილობდა თევზის დაჭერას! – გაიცინა მამამ და ძალლის მოსაფერებლად გადაიხარა.

ეს იყო ჩინებული დღის ჩინებული დასასრული. თევზაობა ძალიან სასიამოვნო იყო, გარემო – შთამბეჭდავი, საჭმელი – დიდებული, ხოლო ამინდს უკეთესს ვერც ინატრებდი. მთელი ამ დროის განმავლობაში სანდრომ პირველად იგრძნო კმაყოფილება, რომ აქ იყო, მთებში, მამასთან ერთად. უკვე ისიც მოსწონდა, რომ თან ჰასკიც ახლდათ.

უეცრად საღამოს მყუდროება ძაღლის ხავილნარეშმა ძლიერმა ყეფამ დაარღვია.

– ჩუმად! – მკაცრად უბრძანა ძაღლს მამამ. მაგრამ ის არ ჩერდებოდა, ყეფას განაგრძობდა. თავი ზემოთ აენია და ყინულივით ლურჯი თვალებით დაჟინებით იცქირებოდა ტყის მიმართულებით.

მამა-შვილმა ძაღლის მზერას თვალი გააყოლა. სული შეეკრათ. ტყიდან დიდი ყავისფერი დათვი გამოვიდა და პირდაპირ მათკენ ნამოზაჯზაჟდა.

– ალბათ შემწვარი თევზის სუნი იყნოსა, – ჩაიჩურჩულა სანდროს მამამ. შვილისკენ გაჩოჩდა, თან სამგზავრო ტომარაში იქექებოდა.

დათვი საჭმლის ნარჩენებისკენ დაიძრა და ამ დროს ადამიანის სუნი ეცა. ახლა პირდაპირ სანდროს და მამამისის მხარეს იყურებოდა. მერე მათკენ რამდენიმე ნაბიჯი გადმოდგა. დათვი უახლოვდებოდა კოცონს, რომლის უკანაც ორი ადამიანი მიყუჟულიყო. ძაღლის ღრენა გააფთრებულმა ყეფამ შეცვალა. სანამ დათვი ადამიანებს მიუახლოვდებოდა, ის სწრაფი ნახტომით დაესხა თავს.

– უკან! – დაუძახა მამამ, მაგრამ გვიანი იყო, ძაღლი უკვე შებმოდა დაუპატიჟებელ სტუმარს.

ძაღლმა თავისი ბასრი კბილები დათვს წინა თათში ჩაასო. დათვი უკანა თათებზე შედგა და დაიღრიალა. მერე ტორი ასწია და მაგრად მოიქნია. ბასრმა ბრჭყალებმა მთვარის შუქზე გაიბრწყინა. ძაღლი ჰაერში დატრიალდა, ძირს დაეცა და მიწაზე გადაგორდა.

ამასობაში სანდროს მამამ თოფი გადატენა. გასროლის მკვეთრი ხმის ექო მთელ ტყეში გაისმა. შეშინებული დათვი სწრაფად გაძუნძულდა უკან ტყისკენ. სანდროს მამა ფეხზე წამოდგა, იარაღი კვლავ შეაყენა და გასასროლად მოამზადა.

– სანდრო, კარგად ხარ? – ჰკითხა მამამ. მერე ამოი-სუნთქა და თქვა: – გამაფრთხილებელი გასროლა საკმარისია ხოლმე დათვის შესაშინებლად. ვერც კი წარმოვიდგენდი, ასეთი საფრთხე თუ გვემუქრებოდა. ძაღლ-მა ღრენა რომ დაიწყო, მაშინ კი გავიფიქრე...

სანდრო ცოტა დამშვიდდა, აი ძაღლი კი აშკარად ცუდად იყო, უძრავად იწვა მიწაზე. ბიჭი შენუხებული შესცქეროდა მამას, რომელიც ძაღლთან ჩამჯდარიყო და ჭრილობებს უსინჯავდა.

– ცოცხალია? – ჩაიჩურჩულა სანდრომ, თან ცრემ-ლებს მალავდა.

– მგონი სუთქავს, თუმცა, ალბათ, მძიმედაა დაჭრილი, – თქვა მამამ შენუხებული ხმით. – ქვემოთ, მდინარესთან, საავადმყოფოა. იქნებ ვინმე დაგვეხმაროს.

სანდრო შესცქეროდა მამას, რომელმაც ფრთხილად აიყვანა ძაღლი და მანქანისკენ წავიდა.

– ჩვენ გვიცავდა, – თქვა სანდრომ. ბიჭი თანდათან მშვიდდებოდა. მანქანის სავარძელზე თავისი საბანი დააფინა და მამას ძაღლის დაწვენაში დაეხმარა. შემდეგ ფრთხილად დააფარა საძილე ტომარა. ძაღლს კუდი ოდნავ უთრთოდა, მერე სულაც გაუშეშდა. სანდრომ გადაწყვიტა, საავადმყოფოში მისვლამდე ძაღლს გვერდით მიჯდომოდა.

მამამ აჩქარებით დაქოქა მანქანა და სწრაფად დაძრა. მდინარის ქვალორლიან სანაპიროზე ჯანჯღარით მიდიოდნენ, მაგრამ სანდრო თითქოს ვერც კი გრძნობდა ამას. სიბრაღულით დახედა ძაღლს. შემდეგ თავზე გაუბედავად დაადო ხელი. მოეჩვენა, რომ ძაღლი ძალიან თბილი, ძალიან რბილი და ძალიან უმწეო იყო. უნდოდა მისთვის ეთქვა, რომ ყველაფერი კარგად იქნებოდა.

მამას ერთი ვეტერინარი ეგულებოდა სოფელში. მის სახლამდე მისვლას ერთ საათს მოუნდნენ, თუმცა სანდროს მოეჩვენა, რომ გაცილებით დიდი დრო გავიდა. თვალწინ სულ ის უტრიალებდა, როგორ იხსნა ისინი ძაღლმა. საავადმყოფოში რომ მივიდნენ, მამას მის ექიმთან შეყვანაში დაეხმარა.

ვეტერინარმა ჯერ გულდასმით დაათვალიერა ჭრილობები, მერე კი მათი გასუფთავება დაიწყო.

როცა იგი ჯერ კიდევ ძაღლს დასტრიალებდა თავს, სანდრომ შეშინებული ხმით ჰკითხა: – მოკვდება?

– არა, – მტკიცედ უპასუხა ექიმმა. – ერთი ჭრილობა ღრმაა, მაგრამ რამდენიმე ნაკერი და ანტიბიოტიკი გამოაწვანმრთელებს. ამას გარკვეული დრო და განსაკუთრებული მოვლა დასჭირდება. ჰო, მართლა, რა ჰქვია?

სანდროს მამას უნდა ეთქვა, ძალღს სახელი არ აქვსო. ამ დროს სანდრომ წამოიძახა: „გულადი“ და მამას გადახედა.

– „გულადი“, – გაიმეორა ექიმმა. – რაც თქვენ მიამბეთ, ეს სახელი მართლაც რომ შეეფერება ძალღს, რომელიც დათვს შეებრძოლა თქვენ გადასარჩენად.

– ჩემი ძალღია! – ამაყად თქვა სანდრომ. – გადარჩება და კარგადაც იქნება. მე მოვუვლი.

სახლისაკენ მიმავალ გზაზე გულადი უძრავად იწვა უკანა სავარძელზე, წამლისაგან ჯერ კიდევ დასუსტებული იყო. თავი სანდროს მუხლებზე ედო. დროდადრო მიზნედილი თვალებით ახედავდა ხოლმე სანდროს. ეს თვალები ზაფხულის ცასავით თბილი იყო.

– ხედავ, სახელი რა ადვილად შეურჩიე! – თქვა მამამ. – ნამდვილად იმსახურებს ამ სახელს.

– ჩვენ გამო დათვს შეებრძოლა! – უპასუხა სანდრომ. – მე მისი აღარასოდეს შემეშინდება.

ძალის ყნოსვა

ძალის კომუნიკაციისთვის ყნოსვის უნარს იყენებს. მისი ყნოსვა ადამიანისაზე გაცილებით ძლიერია. ძალს შეუძლია იგრძნოს ისეთი სუნი, რომელსაც ჩვენ საერთოდ ვერ აღვიქვამთ. მას მრავალ სხვა სუნთან შერეული ძალიან სუსტი სუნის გარჩევაც შეუძლია. სუნის გამოცნობის უნარით ძალის სპეციალურ ხელსაწყოებსაც კი სჯობნის. სწორედ ამიტომ იყენებენ ძალებს ნარკოტიკების, გაჟონილი ბუნებრივი აირისა და ასაფეთქებელი ნივთიერებების აღმოსაჩენად. ასევე, უკაცრიელ ადგილებში დაკარგული და ზვავში მოყოლილი ადამიანების ძებნისას.

რატომ არიან ძალები საუკეთესო მყნოსველები? ამას მათი ანატომიური თავისებურება განაპირობებს. ყნოსვა იწყება ცხვირის შიგნითა გარსის ეპითელიუმში. მისი ზედაპირი ძალებში დაახლოებით 170 სმ²-ია, მაშინ როცა ადამიანებში იგი მხოლოდ 10 სმ²-ია. ძალს სხვა უპირატესობაც აქვს. მისი ცხვირი მუდამ სველია. მიაჩნიათ, რომ სველი ცხვირი ნებოვანი ქაღალდისგან მოქმედებს. ის სუნის მქონე მოლეკულებს იკრავს. ნესტოები პატარა ანტენებივითაა. როცა ძალის თავს ასწევს და ცხვირს ენერგიულად აბრუნებს აქეთ-იქით, ის ცდილობს გაიგოს, საიდან მოდის სუნი. ამ დროს იგი ჩვეულებრივი სუნთქვიდან ყნოსვაზე გადადის. გარემომცველ ჰაერში ახალი „ინფორმაცია“ და იგი ვერ ითმენს, სანამ არ

გაიგებს, რა ხდება. ეს ყველაფერი ძაღლს ანიჭებს ისეთი სუნების შეგრძნებისა და გარჩევის უნარს, რომლის არსებობა ადამიანისთვის საერთოდ არც კი არის ცნობილი.

რას ამცნობს ძაღლს ადამიანის სუნი?

თქვენი ძაღლი კარგად იცნობს თქვენს სუნს. ამ სუნს თავის მეხსიერებაში ინახავს ყველა იმ ადამიანის სუნთან ერთად, ვისაც კი ოდესმე შეხვედრია. ზოგ ადამიანს თქვენი ძაღლი სიყვარულით იმახსოვრებს, ზოგს – შიშითა და ზიზღით. მისი „ყნოსვითი მეხსიერება“ ამ ადამიანებთან შეხვედრისთანავე ამუშავდება ხოლმე.

ძაღლისთვის ყველაზე ძვირფასი, ნაცნობი და სასიამოვნო მისი პატრონის სუნია. სწორედ ამიტომ ექსპერტები გვირჩევენ, როდესაც დიდი ხნით მივდივართ სახლიდან, ძაღლთან ნახმარი ტანსაცმელი დავტოვოთ. ტანსაცმელს თქვენი სუნი ასდის და ეს მას ახარებს.

და კიდევ, თქვენი სუნის მიხედვით თქვენს ძაღლს ბევრი რამის გამოცნობა შეუძლია თქვენი განწყობის შესახებ. კვლევამ აჩვენა, რომ ადამიანის „სიხარულის ცრემლები“ „მწუხარების ცრემლებისაგან“ განსხვავე-

ბულ ქიმიურ ნივთიერებებს შეიცავს. ზოგიერთი ექსპერტი დარწმუნებულია, რომ ძაღლები მათ არჩევენ ერთმანეთისგან და მაშინვე ხედებიან, ხელი უნდა აგილოკონ, თუ გაგერიდონ, სანამ დამშვიდდებით.

ძაღლისთვის სუღერთია, ოფლიანი ხარო თუ რაიმე მძაფრი სუნი აგდით ხელზე. მაგრამ არის ისეთი სურნელი, რომელიც მას უკან დაახევინებს. ასეთია ზოგიერთი ციტრუსის, მაგალითად, ლიმონის, ლაიმის და ფორთოხლის სურნელი; ასევე არ უყვარს წითელი წინაკის სუნი. ზოგიერთ ქვეყანაში ციტრუსს ძაღლების მოსაგერიებელი დეზოდორანტის დასამზადებლად იყენებენ.

